

MØTE

i EØS-utvalget

tirsdag den 1. juni kl. 15.15

Møtet ble ledet av lederen i EØS-utvalget, *Thorbjørn Jagland*.

Næringskomiteens medlemmer var innkalt for å delta under dagsordenpunkt 1.

Til stede var: Thorbjørn Jagland, Åslaug Haga, Julie Christiansen, Bjørn Jacobsen, Oddvard Nilsen, Lars Rise, Christopher Stensaker, Finn Martin Vallersnes, Gunhild Øyangen, Gunn Karin Gjøl, Grethe Fossli, May-Helen Molvær Grimstad, Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Åsa Elvik, Olaf Gjedrem, Michael Momyr, Erlend Nornes og Lodve Solholm.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Jan Petersen og landbruksminister Lars Sponheim.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Ekspedisjonssjef Oda Sletnes, Utenriksdepartementet, avdelingsdirektør Siri Sletner, Utenriksdepartementet, avdelingsleder Steinar Svanemyr, Landbruksdepartementet, avdelingsdirektør Henrik Einevoll, Landbruksdepartementet og underdirektør Else Underdal, Utenriksdepartementet.

Videre var til stede fung. sekretær, Aud Loen.

D a g s o r d e n

1. Landbruksministeren redegjør for aktuelle saker under sitt ansvarsområde.
2. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 4. juni 2004. Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 24. mai d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.
3. Eventuelt.

S a k n r . 1

Landbruksministeren redegjør for aktuelle saker under sitt ansvarsområde.

Lederen: Jeg gir ordet til landbruksministeren.

Statsråd Lars Sponheim: Jeg takker for denne anledningen til å orientere komiteen om en del aktuelle EØS-saker. Jeg vil først få nevne at ca. halvparten av de rettsaktene som inngår i EØS-avtalen, sorterer under Landbruksdepartementet. Hvis vi i tillegg regner med hele matområdet som Landbruksdepartementet er involvert i, blir andelen enda større. Fagansvaret for en rekke av rettsaktene på matområdet er imidlertid delt mellom de tre matdepartementene: Helse-, Fiskeri- og Landbruksdepartementet. Status når det gjelder implementeringen, er god.

Generelt vil jeg gi uttrykk for at utvidelsen av EU byr på mange nasjonale utfordringer, ikke minst på matområdet, men også muligheter til gode og nyttige relasjoner med de nye medlemslandene, bl.a. til våre naboer i de baltiske landene.

Jeg vil først gjøre rede for noen næringspolitiske spørsmål, for deretter å komme inn på matområdet. På tross av at landbrukspolitikken ikke er en del av EØS-avtalen, har utviklingen av EUs landbrukspolitikk betydning for norsk landbruk og næringsmiddelindustri på flere måter. Prisutviklingen på landbruksproduktene i EU har virkninger for Norge. Prisene påvirker omfanget av grensehandelen og konkurransekraften for bearbeidede landbruksvarer som er konkurranseutsatt både på hjemmemarkedet og eksportmarkedet. EUs landbrukspolitikk har også betydning for graden av sammenfallende interesser mellom EU og Norge i WTO-forhandlingene. Regjeringen følger derfor nøye utviklingen i EUs landbrukspolitikk og utformingen av landbrukspolitiske virkemidler, bl.a. støtten til landbruket.

EØS-avtalen inneholder bestemmelser som skal legge til rette for økt handel med landbruksvarer. Det legges til grunn at en slik utvikling må skje innenfor rammene av norsk landbrukspolitikk. I løpet av det siste halvannet år har Norge og EU avsluttet tre forhandlingsprosesser innenfor EØS-avtalen som legger til rette for økt handel med landbruksvarer. Dette gjelder artikkel 19-avtalen, som ble iverksatt 1. juli 2003, og som bl.a. innebærer økte gjensidige tollfrie kvoter på ost. Videre var landbruk et tema i utvidelsesforhandlingene om EØS. Forhandlingsresultatet innebærer at den eksisterende handelen med landbruksvarer mellom Norge og de nye medlemslandene videreføres, ved at importkvotene for bær og eplesaft som tidligere var forbeholdt de nye medlemslandene, ble lagt til EUs totale kvote fra 1. mai 2004.

EØS-avtalens protokoll 3 om handel med bearbeidede landbruksvarer er nå omsider kommet på plass. Etter langvarige forhandlinger kom Norge og EU-kommisjonen i mars 2004 til enighet om en avtale som innebærer at industrielementet i tollsatsene for de

bearbeidede landbruksvarene fjernes fra 1. juli 2004, dvs. toll utover det som er nødvendig for å utjevne forskjeller i råvarepriser mellom Norge og EU. Syltetøysektoren ble spesielt skjermet i forhandlingene. Det ble forhandlet om i underkant av en tredel av varene i protokoll 3. Resultatet av forhandlingene vil bli forelagt Regjeringen for godkjenning. Tilsvarende kreves godkjenning fra EU-rådet.

Reaksjonene fra næringsmiddelindustrien på protokoll 3-avtalen har gjennomgående vært positive. Det har vært viktig for industrien å få en avtale på plass for å få stabile rammebetingelser. For deler av industrien vil avtalen innebære økt konkurranse på hjemmemarkedet, men samtidig vil også muligheten for eksport til EU-markedet forbedres for noen norske bearbeidede landbruksprodukter.

Så til matområdet. Det første jeg ønsker å nevne, er markedsføring av plantevernmidler som er inkludert i EØS-avtalen, men hvor det ble forhandlet fram et ikke-tidsavgrenset unntak når det gjelder godkjenning av plantevernmidler. De viktigste argumentene for unntaket var opprettholdelse av det høye beskyttelsesnivået for helse og miljø Norge hadde i forhold til EU. Ifølge norsk regelverk har det siden 1963 vært krav om revurdering av preparatene hvert femte år, samt at godkjenning bare gis dersom det nye preparatet er like bra eller bedre enn det gamle, det såkalte substitusjonsprinsippet. Frykt for å måtte ta inn igjen preparater som ikke lenger er godkjent i Norge, på grunn av EUs gjensidige godkjenningsplikt, var også en viktig innvending.

EU-regelverket på området er for tiden under revisjon. Ved justeringer av dagens bestemmelser legger vi til grunn at unntaket vil kunne videreføres. Men ved en eventuell utarbeiding av en helt ny rettsakt vil statusen for EFTA-landenes unntak fra bestemmelsene i direktivet være mer usikker. EUs nye regelverk vil sannsynligvis nærme seg det norske. Vi følger arbeidet i EU nøye.

Regelverket for plantehelse ble holdt utenfor EØS-avtalen. Bakgrunnen var at EUs regelverk i 1994 var foreldet og derfor ikke egnet som grunnlag for felles EØS-bestemmelser. Regelverket har senere blitt revidert. Det norske plantehesleregulering, som ble vedtatt i 2000, er i stor grad bygd på EUs reviderte regelverk. Norge har foretatt en gradvis tilpasning til dette ved at det er bygd opp en tettere innenlands produksjonskontroll, som også er bedre tilpasset internasjonal handel. Vi vil derfor foreta en nærmere vurdering av forholdet mellom EU-regelverket og det norske ut fra dagens situasjon. En forutsetning må uansett være at det vil være mulig å bevare vår gode plantehelse.

Et punkt jeg er opptatt av, er arbeidet med regelutviklingen på GMO-området. Norge er i ferd med å vurdere innlemmelse av flere EU-rettsakter vedrørende GMO i EØS-avtalen. Jeg er spesielt opptatt av utviklingen av nasjonalt regelverk for sameksistens mellom dyrking av genmodifiserte vekster på den ene side og konvensjonelt og økologisk

landbruk på den annen side. Rettsaktene regulerer ikke hvordan dyrking av GMO kan finne sted uten å gi utilsiktet innblanding av GMO i konvensjonell og i økologisk produksjon. Gjennom en kommisjonsanbefaling er det imidlertid gitt retningslinjer for utvikling av nasjonale strategier og praksis for å sikre mulighet for sameksistens mellom genmodifiserte vekster og andre vekster. Det overlates til de enkelte land å treffe passende tiltak for å hindre utilsiktet innblanding av GMO i andre produkter. Frivillige retningslinjer er etter min mening ikke godt nok på dette området.

Dyrking av GMO representerer et potensielt problem i forhold til økologisk og konvensjonell produksjon, bl.a. på grunn av pollenspredning og forurensing under transport og lagring. Det kan allerede nå være et problem å skaffe fôr uten innblanding av genmodifisert materiale. Dette rammer særlig økologisk produksjon, hvor det allerede er nedlagt forbud mot bruk av GMO, men også konvensjonelt landbruk. Tilgang på såvarer som er frie for GMO, er en absolutt forutsetning for å kunne ivareta produsentenes og forbrukernes valgmuligheter i framtiden.

Jeg er svært opptatt av at produsenter skal ha anledning til å velge en GMO-fri produksjonsform, og at forbrukerne får anledning til å velge GMO-frie produkter. Jeg har derfor funnet det nødvendig at Mattilsynet utarbeider forslag til nasjonale regler som skal sikre at ulike produksjonsformer, der det er mulig, kan eksistere side om side. Utgangspunktet for arbeidet er den overordnede målsettingen om at valgfrihet må kunne ivaretas, også i et langsiktig perspektiv. Et slikt regelverk vil være et viktig signal overfor våre handelspartnere. Men for å ivareta valgfriheten nasjonalt må vi få internasjonale avtaler på dette området.

I denne forbindelse synes jeg det er viktig å nevne at EUs vitenskapskomite under EFSA nylig har avgitt en risikovurdering knyttet til antibiotikaresistensgener i GMO som ikke er i tråd med norsk regelverk på området. Det norske regelverket har med utgangspunkt i et stortingsvedtak fra 1997 et totalforbud mot bruk av slike gener i genmodifisert mat og fôr. I forbindelse med implementeringen av EUs nye GMO-forordninger har det vært enighet mellom det tre matdepartementene om å videreføre den norske politikken på området. EFSAs uttalelse vil kunne bidra til at det norske totalforbudet blir satt under større press.

Én sak er resistensgener som settes inn i GMO, men den viktigste årsaken til utviklingen av antibiotikaresistens er som kjent den tidligere ukritiske bruken av antibiotika i fôr og medisin. Jeg vil derfor omtale dette spesielt i et «jord-til bord»-perspektiv.

Norge fikk unntak i EØS-avtalen for EU-regelverket om bruk av bl.a. antibiotika i fôr. Da EØS-avtalen trådte i kraft, hadde EU mange

flere godkjente antibiotiske tilsetningsstoffer i før enn det Norge hadde. I Norge har vi i dag bare ett godkjent stoff på listen: sinkbacitracin. Næringen har imidlertid et selvpålagt forbud mot bruk av dette stoffet. EU har den senere tid strammet inn regelverket om antibiotika og har i dag bare fire godkjente stoffer på sin liste. Den nye EU-forordningen om tilsetningsstoffer i før faser ut antibiotika helt som tilsetningsstoff i EU fra 1. januar 2006. EUs forordning vil bli tatt inn i EØS-avtalen i nær framtid, og jeg vil i den forbindelse gjøre det klart at Norge slutter fullt opp om EUs mål om å fase ut all godkjenning av antibiotika i før. Dette er også ESA informert om.

Lovlig og ulovlig bruk av antibiotika til dyr kan få konsekvenser for folkehelsen fordi resistens kan spres fra dyr til mennesker, oftest via maten. Alle som er involvert i animalsk næringsmiddelproduksjon, har et ansvar for å forebygge problemer med antibiotikaresistens hos mennesker gjennom en forsvarlig antibiotikapolitikk. I 2000 ble det etablert et overvåkningsprogram for antibiotikaresistens i dyr og i mat.

Det dokumenteres at situasjonen når det gjelder resistens i norsk husdyrproduksjon, for tiden er god. EUs nye zoonosedirektiv, som omhandler sykdommer som smitter mellom dyr og mennesker, har fått inn krav om overvåking av antibiotikaresistens hos visse bakterier. I dette arbeidet kan jeg bekrefte at Norge er godt i forkant av utviklingen.

WHO, FAO og Verdens dyrehelseorganisasjon, OIE, avholdt i mars her i Oslo et felles ekspertmøte om tiltak som kan demme opp for resistensproblemer knyttet til bruk av antibiotika til dyr. Betydningen av at landene etablerer overvåking av resistens, og bruk av antibiotika til dyr ble understreket. Med unntak av akvakulturområdet har Norge ikke tilstrekkelig kunnskap om antibiotikabruken til ulike dyrearter og ulike formål. Denne utfordringen har Regjeringen nå tatt tak i ved at det skal opprettes et reseptbasert legemiddelregister.

Regjeringens tiltaksplan mot bekjempelse av antibiotikaresistens for 2000 til 2004, som er et samarbeid mellom flere departementer, vil også følges opp etter 2004.

På det viktige dyrehelseområdet er det flere aktuelle saker. Norge har en god dyrehelse og er fri for de alvorlige smittsomme dyresykdommene. Dette er viktig i et «jord til bord»-perspektiv.

Når det gjelder TSE-regelverket, som omfatter sykdommer som kugalskap og skrapesyke, er dette under stadig endring. Det kan medføre store budsjettmessige konsekvenser, i og for seg begge veier, om regelverket endres. Norges status når det gjelder kugalskap, er under ny vurdering, og det er en viss fare for at denne kan bli svekket i forhold til dagens status. Atypisk skrapesyke, såkalt Nor 98, som skiller seg fra den klassiske skrapesyken på en del punkter, gir forvaltningsmessige utfordringer. Nor 98 er nå også påvist i andre europeiske land. Norge er i

forkant når det gjelder forskningsresultater og håndtering av denne atypiske skrapesyken.

Av de store saker den senere tid som er viktige for folke- og dyrehelsen, må jeg nevne at EU nå har vedtatt nye hygiene- og kontrollforordninger. EU-kommisjonens hvitbok om mattrygghet kom i 2000 etter BSE-krisen og andre matskandaler. Revisjonen av hygiene- og kontrollregelverket vil jeg skissere som en av de viktige oppgavene i det nasjonale arbeidet med mattrygghet i Norge. Det nye regelverket samler, harmoniserer og forenkler detaljerte og komplekse hygienekrav som i dag er spredt over 17 direktiver. Den består av tre forordninger og to direktiver, deriblant en generell hygieneforordning og en særskilt hygieneforordning for animalske matvarer. Reglene skal gjelde fra 1. januar 2006.

Formålet er å skape ett regime for hygieneregler som dekker mat og matvirksomheter i hele kjeden, og som skal være et effektivt redskap for å håndtere mattrygghet og framtidige kriser. Det slås fast at produsentene har primæransvaret for mattryggheten, men det er også krav om registrering og i bestemte tilfeller godkjenning av virksomheter og krav til myndighetenes kontrollsystemer.

Nytt hygiene- og kontrollregelverk skal opprettholde og styrke mattryggheten, men åpner også for større fleksibilitet innenfor visse rammer. For mindre virksomheter, områder med forsyningsvansker og for tradisjonell produksjon kan det gis egne nasjonale regler som skal ivareta samme formål.

For øvrig vil kontrollforordningen være et viktig skritt for å kvalitetssikre Mattilsynets kontrollarbeid og legge grunnlag for at brukerne av Mattilsynet blir fornøyde.

I forbindelse med EU-utvidelsen er som kjent mange av tredjelandene nå blitt EØS-land. For å unngå problemer, bl.a. i forbindelse med import og eksport etter utvidelsen 1. mai, kom de tre matdepartementene i drøftinger til at det burde fastsettes forskrift om tilpasninger og overgangsordninger på matområdet. Forskriften var nødvendig fordi en måtte ta hensyn til at de nye EU-landene ikke lenger er tredjeland.

I forbindelse med EU- og EØS-utvidelsen skal som kjent Norge, Island og Liechtenstein bidra til en ny finansieringsordning. Utenriksdepartementet leder dette arbeidet, men jeg vil bare her si at jeg ønsker å bidra i denne prosessen ved å tilby bistand og institusjonsbygging på matområdet til de nye medlemslandene i den grad dette blir etterspurt fra landene selv.

Utenriksministeren har hatt stor oppmerksomhet rettet mot arbeidet med å holde fristene for implementeringen av EØS-regelverket.

Landbruksdepartementet har i samarbeid med Fiskeridepartementet og Helsedepartementet og underliggende etater gjort en betydelig innsats for god resultatoppgåelse. På veterinærområdet, hvor EU har en svært aktiv regelverksutvikling, er vi som kjent fullt ut harmonisert.

EU gjør stadig hyppigere bruk av forordninger i stedet for direktiver. EU er også blitt betydelig større etter utvidelsen. Konstruktiv deltakelse i arbeid som skaper godvilje, og hvor vi er tidlig inne i prosessen, vil derfor være enda høyere prioritert i arbeidet videre. Norge deltar i mange komiteer og arbeidsgrupper som Europakommisjonen har opprettet på matområdet. Disse arbeidsgruppene er viktige premissleverandører i den senere politiske prosess, og vi vil styrke vår innsats på dette området. Men jeg ser også betydningen av at vi i større grad enn tidligere satser på påvirkning rettet mot EUs ministerråd og Europaparlamentet for å sikre norske vitale interesser.

Åslaug Haga (Sp): Bare et par korte spørsmål. Jeg takker landbruksministeren for orienteringa. Det er mulig at jeg fulgte litt dårlig med når det gjelder de nye GMO-forordningene i EU, men kan landbruksministeren utdype noe nærmere hvordan han opplever at konsekvensene blir for Norge? Vil disse forordningene innebære at vi må gjennomgå, vurdere på nytt, eventuelt endre lovverket vårt på dette området? Så konstaterer jeg at landbruksministeren, prisverdig, snakker om at vi må ha valgmuligheter i forhold til GMO, både når det gjelder å ha GMO-fri produksjonsform, og at forbrukerne også må kunne ha muligheten til å velge GMO-frie produkter, og i den forbindelse nevnte han at man muligens måtte gå veien om internasjonale avtaler i så henseende. Spørsmålet mitt går på hva han da sikter til. Dette er interessant, og spørsmålet er om det ligger noe i kjømda, og innenfor hvilke organisasjoner det ligger? – Det var GMO.

Så et veldig kort spørsmål til protokoll 3. Kan landbruksministeren gi en noe nærmere vurdering av hvordan han oppfatter balansen i forhandlingene knyttet til protokoll 3?

Gunhild Øyangen (A): Det var en svært omfattende orientering, alt fra avslutningen av viktige forhandlinger om GMO, utvidelsen østover osv. pluss priser på landbruksvarer, så det er ikke mulig å komme inn på alle punkter her. Vi tar dette til foreløpig orientering. Det var også litt uklart for meg hva konsekvensene på GMO-siden blir for Norge. Vi er jo kjent med at det har vært en omfattende diskusjon innad i EU, og jeg vil nok si at hvis vi skal forandre politikk på dette området, må vi etter mitt syn ha en grundigere drøfting også i Norge.

Ellers har jeg et spørsmål angående endring i antibiotikaresistensproblematikken, der Regjeringen nå signaliserer at en faser ut det unntaket som Norge har hatt på sinkbacitracin over lang tid. Kunne landbruksministeren redegjøre litt for konsekvensene en slik opphevelse av unntaket vil få her i Norge?

Bjørn Jacobsen (SV): Først: Eg er veldig glad for å høyre landbruksministeren si verkeleg restriktive linje i forhold til GMO-produkt, og at retten til å velje noko anna, iallfall skal vere til stades. Men mitt spørsmål på GMO går i forhold til fiskeoppdrett, for det er jo der sjansen er størst for at det er innblanding av GMO, og vi vil i neste omgang kunne få førespurnad om vår lakseeksport, som har brukt dette føret, om den er GMO-fri. Så kva slags tiltak har vi fått der?

Så eit spørsmål om auka handel med landbruksvarer: Korleis vurderer landbruksministeren dei ti nye medlemslanda sin innverknad på den etter mitt skjønn manglande marknadsreguleringa ein har hatt innafor EU? Ein har oppnådd ein enorm overproduksjon på grunn av at ein ikkje har klart å få til ei skikkeleg marknadsregulering. At ein no får ti nye land, vil det føre til ikkje berre ein auka handel, men også eit auka press nettopp av di ein har for dårleg marknadsregulering?

Så eit spørsmål om sprøytemiddel, pesticider: Kjem landbruksministeren til å halde fram ved eventuelle endringar av regelverket at Noreg er i ei spesiell stilling i forhold til klima, altså at pesticider, sprøytemidler, blir brotne mykje saktare ned i eit kaldare klima? Det har vore noko av bakgrunnen for at vi har hatt andre reglar hittil.

Så til antibiotika og sinkbacitracin: Grunnen til at ein har tillate innblanding av det i fôr, er jo at dyra ikkje har tålt føret. Korleis førebur ein seg, når ein får desse endringane, på det å få ein ny type fôr som då dyra, det dreier seg stort sett om kylling og smågris, skal kunne tåle?

Statsråd Lars Sponheim: Til Åslaug Haga, GMO og konsekvenser: Ja, vi har vårt nasjonale regelverk, Stortinget har trekt opp retningslinjer for det, og som jeg sa i mitt svar, vil Regjeringen, kort sagt, følge det, selv om det nå skjer endringer i EU. Det vi vet, er jo at EU ganske nylig opphevet det såkalte moratorium. Det er det flere land i EU som ikke uten videre aksepterer, så det foregår en betydelig debatt i EU om den opphevelsen. For oss har det ingen direkte konsekvenser. Vi har en egen selvstendig behandling av dette uansett. Men det er klart at i det øyeblikket produkter som nå i mange år ikke har vært lovlig i EU, blir lovlig i EU og derfor brukt i Norge, så vil det jo i neste omgang fort bli et press, da kommer på en måte søkelyset sterkere på det norske forbudet,

for de som da utbyr disse produktene, opplever å slippe til på det europeiske markedet. Så indirekte representerer nok dette et økt press mot en strengere norsk linje på dette området. Men som jeg varslet, har Regjeringen tenkt å overholde det, og Stortinget har også lagt vekt på at det skal skje.

Når det gjelder de internasjonale sammenhenger hvor Norge prøver å påvirke, er det selvsagt innenfor EØS-avtalens muligheter, og så er det Cartagena-protokollen som er vår mulighet til å påvirke dette internasjonalt. Det handler først og fremst om dette vi legger vekt på, nemlig å ha sann og ærlig informasjon og markedsføring overfor forbrukerne, slik at man kan velge. Det forutsetter at vi har effektiv sporbarhet, og at vi vet å ha god opprinnelsesmerking, slik at man kan være sikker på at det man forteller at produktet inneholder, er sant.

Når det gjelder protokoll 3 er, som jeg sa i mitt innlegg, vår erfaring at næringen som dette berører i Norge, er rimelig fornøyd med det vi har oppnådd. Det er selvsagt slik at vi, når vi driver slike forhandlinger, har tett kontakt med den industrien som er berørt. Vi må gjøre noen avveininger hele tiden underveis, men når dette nå er kommet så langt – vi fikk jo en ekstrarunde som var forårsaket av våre svenske naboer, som kjent, og vi måtte vel gjøre noen justeringer og innrømmelser på noen områder der – opplever vi at industrien er rimelig fornøyd med det som kom ut av protokoll 3.

Så nevner Gunhild Øyangen GMO også, og det ligger vel i de svarene jeg har gitt, at her følger Regjeringen de retningslinjer og regelverk som Stortinget hele tiden har trukket opp for oss – retningslinjer og regelverk som vi har på de områdene jeg refererte hvor vi har en strengere linje i Norge, og det er vi selvsagt helt enig i viktigheten av.

Sinkbacitracin har en lang historie, som dere er kjent med. Bondevik I-regjeringen fremmet et forslag om å forby sinkbacitracin i Norge, men Stortinget valgte å si at vi ønsker fortsatt å ha adgang til å bruke sinkbacitracin, i fôr vel å merke, av hensyn til en norsk produsent på området – det er vel Alpharma, som holder til her rett vest for Oslo, ikke fordi det norske markedet betyr noe, jeg mener å huske fra den gang at forbruket var helt nede på et par kilo i Norge i året, men fordi det er viktig for en norsk eksportør å vise til at dette produktet er lovlig i bruk som fôr i hjemlandet. Men nå har vi altså fått et EU-regelverk som forbyr dette, og som også har konsekvenser for oss fra 1. januar 2006. Regjeringen kan selvsagt gå til konfrontasjon på dette punktet, men Regjeringen har da valgt å følge det EU gjør. Jeg har ikke alle detaljer ved dette, fordi det ikke ligger under mitt ansvarsområde – det er Helsedepartementet og Næringsdepartementet – men jeg har forstått det slik at produsenten er atskillig mer fortrolig med dette nå enn da saken var oppe til behandling i Stortinget for noen år siden, fordi det fortsatt vil være et lovlig middel når veterinær skriver ut resept. Det er salg over

disk, altså ikke som medisin, men som fôr, som er problemet, men de kan fortsatt reise ut i verden og markedsføre produktet sitt og vise til at som medisin er det fortsatt et lovlig produkt i Norge, for det har selvsagt en medisiner lov å skrive ut resept på.

Fiskeoppdrett: GMO-fritt fôr er det viktigste virkemidlet der, og det Regjeringen legger vekt på, er at det skal merkes, og det skal merkes sant, for det er det jo også et press om at vi ikke skal gjøre. Men det egentlige problemet er at vi i økende grad opplever at det er vanskeligere og vanskeligere å få tak i fôr på verdensmarkedet hvor det er mulig å kunne garantere at det er GMO-fritt. Det er litt av den store utfordringen.

Så reiser Jacobsen et svært tema, nemlig: Hvilke konsekvenser får hele EUs landbrukspolitikk for de ti nye EU-landene? I Norge er det iallfall slik at der dette berører det norske markedet, i hvert fall i første omgang, er det regulert gjennom de ordninger vi nå har innenfor protokoll 3 og artikkel 19 osv., med kvoter og slikt. Vi har nok rimelig kontroll, må vi kunne si, på de volumene som kan påvirke norsk landbrukspolitikk. Da kan man bare tenke seg hvordan disse ti nye landene kan påvirke EUs samlede landbruk og matforsyning.

Jeg lærte i sin tid på Landbrukshøgskolen at når vi kommer til Polen og en del av disse landene, kommer vi til eventyrlige produksjonspotensialer som ikke er tatt ut i dag på grunn av en ineffektiv organisering. Men vi må regne med at det i løpet av noen år med vestlig kapital og kunnskap, vil utløse en tilbudsside fra de nye landene som vil kunne endre hele landbrukspolitikken og matforsyningen i Europa. Det representerer jo store ting.

Når jeg har vært ute og reist i disse landene, har jeg selv vært opptatt av hvilke muligheter som det nye biodrivstoffdirektivet kan gi f.eks i nye produksjonsområder. Det er klart at med alt det jordbruksarealet som Europa samlet nå har, er evnen til å produsere langt utover det Europa klarer å spise unna. Og med det kostnadsnivået får man ikke solgt det på verdensmarkedet uten å subsidiere, noe som WTO sannsynligvis vil legge grenser for. Det å søke etter nye områder og bruke jordbruksarealer som har større markeder, vil ha en avgjørende rolle. Biodrivstoffdirektivet har veldig mye av dette i seg, at man kan produsere energi og ikke mat på jordbruksarealer.

Når det gjelder sinkbacitracin, er det slik at nå har markedet i Norge, som jeg nevnte i mitt innlegg, bestemt seg for ikke å bruke dette lenger. Det er et selvpålagt forbud. De klarer seg meget godt uten, for å si det slik.

Gunhild Øyangen (A): Jeg lurte på om landbruksministeren kan si litt mer om hvilken prisutvikling som ventes innenfor EU, om man

har ferske tall for handelslekkasje, og om man kan registrere en økning i handelslekkasjen. Og til slutt, når vi har landbruksministeren her, om han kan si noe om status i landbruksforhandlingene i WTO.

Statsråd Lars Sponheim: Det er vanskelig å spå om prisutvikling. Det er vel slik at økt handel fra land utenfor EU inn til EU, representerer et betydelig prispress. Det har vi sett de siste årene, f.eks. når det gjelder kyllingimport fra Sør-Amerika, som er å få kjøpt rett over grensen for Norge, og som åpenbart har bidratt til sterkt prispress. Vi må regne med at det at lavkostland nå kommer inn som fullverdige medlemmer av EU, bidrar til prispress, i hvert fall over litt tid og mellomlang sikt, ved at man begynner å få vestlige investeringer, ny teknologi og atskillig større driftsenheter. Polen representerer i dag liten trussel mot det europeiske matmarkedet, fordi leveringsevnen er begrenset. Der er det ennå hver mann tre kyr, i landbruket. Men dette kommer til å endre seg ganske fort. Da må vi regne med at en tilbudsside til et lavere kostnadsnivå åpenbart vil påvirke det hele. Da har vi kjedereaksjonene, hvordan lavere pris påvirker grensene etter hvert som vi kommer oppover mot Norge, slik som vi opplever på en del andre områder.

Noe mer presis enn det tror jeg at jeg har problemer med å være. Jeg må i så fall få komme tilbake med informasjon og mer presise vurderinger av det.

Når det gjelder handelslekkasje, spesielt fra norsk side, er det vel slik at det heller har svingt litt tilbake igjen, hvis en ser bort fra den perioden som har vært nå i noen uker. Det er vel heller slik at utviklingen i kronkurs har bidratt til at den veksten som vi så en stund, ikke har gått i samme retning. Den er fremdeles meget høy. Det må vi vel kunne si. Den har vel kanskje vel så mye sammenheng med alkohol- og tobakkspolitikk som direkte matpolitikk.

Når det gjelder WTO, kan utenriksministeren sikkert orientere bedre om det enn meg, fordi han har et høyere aktivitetsnivå der. Men hvis jeg bare kort skal si det sett fra min side, er det slik at det nå er en fase med en stor aktivitet bilateralt og mellom de ulike partene. Det må være mer interne vurderinger, og det tror jeg utenriksministeren vel så godt kan si noe om, hvis han får lov.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg hadde tenkt at vi skulle komme tilbake til Stortinget i Den utvidede utenrikskomite før sommerferien for å gi en status av WTO-forhandlingene, og herunder landbruksbiten. Det er slik at det har vært en viss utvikling på WTO-området i den forstand at det som formelt sett vellet Cancun-

forhandlingene, nemlig de såkalte Singapore-issues, nå er mer eller mindre sortert ut uformelt, uten at det har vært annet enn konsultasjoner i hovedstedene. Det er bare en av dem som er tilbake, og som kommer til å bli en del av resultatet av Doha-runden, nemlig handelsfasiliteter. Det andre er altså landbruket, som det nå har vært visse spørsmål om en vil greie å komme videre med i løpet av juli måned.

Nå har G20-landene lagt på bordet et så ambisiøst opplegg for hva de ønsker seg for sitt vedkommende, og en foreløpig vurdering, som eventuelt må bekreftes i løpet av en ukes tid, er at sjansen for å komme av bakken i løpet av juli måned ikke er veldig stor. Derfor har jeg også valgt å si, i hvert fall foreløpig, at det vil holde med en redegjørelse i Den utvidede utenrikskomite. Hvis det nå skulle vise seg at det i løpet av neste uke likevel skulle bli en substansiell fremgang, tror jeg vi må ha mer omfattende konsultasjoner, men sjansene for det er nå meget, meget små, så langt vi kan se.

S a k n r . 2

Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 4. juni 2004.

Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 24. mai d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.

Lederen: Vi tar utenriksministerens innlegg først, og så spørsmål til rettsaktene deretter.

Jeg gir ordet til utenriksministeren.

Utenriksminister Jan Petersen: Takk for det leder.

Jeg vil begynne med EØS-finansieringsordningene. Siden jeg redegjorde i EØS-utvalget 12. mars om disse, har det vært arbeidet videre med avklaring av prosedyrer og regleverk. Det er nå enighet på EFTA-siden om de nærmere retningslinjene. EFTA/EØS-landene har også besluttet å opprette et felles kontor i Brussel for vurdering av søknader. De første stillingene er utlyst, og rekrutteringen er i gang. For den felles EØS-ordningen vil det bli opprettet en komite med representanter for Island, Liechtenstein og Norge som skal beslutte hvilke konkrete prosjekter og programmer som skal få støtte. For den norske ordningen vil vedtak om støtte bli gjort av Utenriksdepartementet.

Fra norsk side har vi hatt innledende dialog med myndighetene i samtlige nye medlemsland bortsett fra Kypros. Det har gitt anledning til en første drøfting av mer overordnede prioriteringer og utveksling av synspunkter på den konkrete gjennomføringen. Det planlegges inngått et

«Memorandum of Understanding» med alle mottakerlandene. I disse dokumentene vil en søke å bli enig om de overordnede prioriteringene, avklare partenes forpliktelser og fastlegge et rammeverk for effektiv gjennomføring.

De innledende konsultasjonene med landene tyder på at det er stor interesse for å styrke samarbeidet med Norge. En rekke norske institusjoner, organisasjoner og kommersielle aktører er allerede aktive i de ulike landene med å styrke allerede inngåtte kontakter og å skape nye.

Så noen få ord om EØS-rådets møte 27. april. EØS-rådets 21. møte fant sted i Luxemburg 27. april. Både fra EU- og EFTA-siden ble det lagt vekt på at EØS-samarbeidet fungerer godt. Det må noteres som positivt at det omfattende arbeidet med EØS-utvidelsen ikke har gått på bekostning av det regulære EØS-arbeidet. EFTA-siden tok bl.a. opp spørsmålet om forenklede prosedyrer for deltakelse i EUs programmer. Det er bekymringsfullt at det fra tid til annen oppstår forsinkelser på EU-siden med hensyn til å innlemme programmene i EØS. Vi anmodet derfor EU om å vurdere muligheten for å forenkle prosedyrene, uten at EU-siden gav noen reaksjon på dette forslaget i dette møtet.

Jeg vil også nevne at kommisjonen har foreslått at det innføres en plikt til forhåndsdeklarasjon innenfor knappe tidsfrister av all eksport og import av varer til og fra EUs territorium. Formålet er å legge til rette for bedre risikoanalyse og bidra til å forebygge terroristanslag. På EFTA-siden understreket man i EØS-rådets møte behovet for å finne praktiske løsninger som ikke innebar hindringer i det frie varebyttet, selv om vi selvsagt deler EUs målsetting om å bekjempe terrorisme.

Så laksesaken. Som jeg tidligere har redegjort for, innledet kommisjonen i mars en undersøkelse med tanke på iverksetting av beskyttelsestiltak mot import av oppdrettslaks.

Det er fortsatt norsk syn at det ikke er grunnlag for å iverksette beskyttelsestiltak. De vilkår som WTO stiller, er ikke oppfylt. Det har jeg gjort klart både i kontakter med kommisjonen og kolleger i EUs medlemsland. Jeg er derfor tilfreds med at kommisjonens opprinnelige forslag om en midlertidig beskyttelsesavgift på 14 pst. ble trukket etter møtet i EUs rådgivende komite for beskyttelsestiltak 13. mai.

Det skal være et nytt møte i EUs rådgivende komite i løpet av de nærmeste ukene. Da er det forventet at kommisjonen vil fremme forslag om midlertidige tiltak i form av såkalte tollkvoter for import av oppdrettslaks til EU i inntil 200 dager. Kommisjonen har også gitt uttrykk for interesse for å finne en mer langsiktig løsning med Norge, og er opptatt av markedsstabiliserende tiltak som kan ha en varighet på 3 til 5 år. I samråd med næringen vil vi derfor videreføre dialogen med kommisjonen med sikte å unngå innføring av handelspolitiske tiltak som vil ramme norsk oppdrettsnæring. Vi fortsetter likeledes arbeidet med å

påvirke medlemslandene for å unngå at det blir besluttet å iverksette beskyttelsestiltak, både av midlertidig og mer varig karakter.

Så til slutt noen ord om EUs nye kjemikalierregelverk. Kommisjonen la i februar 2001 frem en ny kjemikaliestrategi, en hvitbok, som forslår et nytt system for kjemikalieforvaltning. Det nye regelverket kalles REACH, som står for Registration, Evaluation and Authorisation and restrictions of CHemicals.

Siden EUs kjemikalierregelverk omfattes av EØS-avtalen, har norske myndigheter og eksperter deltatt aktiv i arbeidet med å påvirke utformingen av regelverket. Fra norsk side har man understreket prinsippene om føre var og at forurensere betaler. Det har også vært lagt vekt på at det nye kjemikalierregelverket bør snu bevisbyrden, slik at det blir næringslivet, ikke myndighetene, som får ansvaret for å vise at et kjemisk stoff ikke har uakseptable virkninger for helse og miljø.

Selv om man fra norsk side kan gi generell støtte til forslaget, har man understreket betydningen av å fokusere på håndteringen av de farligste kjemikalierne og foreslått endringer for å sikre et høyt beskyttelsesnivå for helse og miljø. Fra norsk side kan man også støtte at kommisjonen prioriterer å forenkle systemet.

For Norge er det ikke minst viktig å få delta i et nytt kjemikaliebyrå som skal opprettes og plasseres i Helsinki. Kommisjonen har på sin side gitt uttrykk for at man gjerne ser at Norge deltar i byråets arbeid og at REACH-regelverket åpner for dette.

Lederen: Takk skal du ha. Ber noen om ordet?

Bjørn Jacobsen (SV): Det gjeld laksesaka. Det har vore framheva frå forskarhald i seinare tid at f.eks. antidumpingtiltak og andre produksjonsdempende tiltak har vore med på å halde prisen på norsk laks oppe, nettopp fordi overproduksjon jo er det aller dyraste. Tek utanriksministeren dette med seg i vurderinga når han møter f.eks. tollkvotar og antidumpingskuldningar frå EU?

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg må innrømme at jeg ikke er helt sikker på hva spørsmålet gjelder. Jeg forstod det slik at Jacobsen mener at dumpingavgift her kan ha en positiv betydning. Hvis det skulle bety om Regjeringen i og for seg skulle se positivt på at norsk laks rammes av antidumpingvedtak i EU, er svaret på det et klart og utvetydig nei. Noe annet ville dessuten brakt oss i et helt klart motsetningsforhold til næringen, som vi verken substansielt vil være enig i, eller synes er fremmende for norske interesser.

I denne saken har vi lagt vekt på å ha en meget nøye dialog med næringen, slik at vi fra vår side ikke på noen måte overstyrer næringen i dens vurderinger. Det betyr at både fiskeriministeren og jeg har hatt flere møter med næringen nettopp for å sikre at strategiene er helt samkjørte. Poenget er selvfølgelig at vi skal unngå å legge flere begrensninger på norsk oppdrettsnæring enn høyst nødvendig.

Vi har vel en bedre beskyttelse når det gjelder safeguard-mekanismene enn når det gjelder antidumping, men det er ingen tvil om at norske bedrifter vil møte problemer hvis vi ikke greier å manøvrere dette riktig. Men jeg føler at vi i hvert fall skal greie å få så mye som mulig ut av det, selv om det ikke er en fullt ut ideell situasjon.

Oddvard Nilsen (H): Siden vi nå forhåpentligvis har fått en løsning, er det jo på en måte en alvorlig sak for norsk oppdrettsproduksjon. Det er ikke tvil om at hovedpoenget er knyttet til at Norge har meget gunstige produksjonsvilkår. Våre muligheter i denne næringen ligger rett og slett i at vi har et forhold til å produsere laks til langt lavere pris enn alle andre. Det som EU nå driver på med, er på en måte dramatisk på sikt og når det gjelder den utviklingsmuligheten som vi har snakket om i dette huset, at dette skal være vår store vekstnæring i fremtiden. Jeg må si at jeg faktisk er litt bekymret over det som skjer, men jeg registrerer at slik gjør vi det nå. Men det er helt åpenbart at veien om WTO – for å si det rett ut – kunne ha vært vel verdt å prøve, for hadde vi fått en positiv avgjørelse der, kunne det nesten ha lagt til rette for de produksjonsforhold og de muligheter som Norge som nasjon har. Løsningen er der, men det kunne også ha vært en annen løsning – for å si det slik.

Lederen: Flere har ikke bedt om ordet til dette. Da spør jeg om det er noen som har noe til de aktuelle rettsaktene for møtet i EØS-komiteen 4. juni.

Åslaug Haga (Sp): Jeg har to spørsmål. De spørsmålene er av mer politisk enn teknisk karakter, og jeg antar at det er greit at vi tar dem her, sjøl om jeg er klar over at vi helst skal skrive brev på forhånd.

Det første spørsmålet gjelder Kapittel XX Fritt varebytte - Generelt, som det står i headingen. 398 R 2679 Rådsforordning (EF) nr. 2679 er en rådsforordning som innebærer en plikt til gjensidig informasjonsutveksling mellom medlemsstatene og kommisjonen hvis

det er alvorlige hindringer for det frie varebyttet. Det står her at medlemsstatene skal oversende all relevant informasjon til kommisjonen, og medlemsstatene skal så snart som mulig besvare henvendelser fra kommisjonen eller andre medlemsstater vedrørende hindringer.

Det er sjelden jeg uttrykker noen særlig bekymring for ESA, EFTAs overvåkingsorgan, men i denne sammenheng lurer jeg virkelig på hvor det har blitt av ESA. Det forundrer meg at denne dialogen skal gå direkte mellom medlemslandene og kommisjonen uten at ESA er involvert. Jeg lurer på om utenriksministeren kunne ha noen kommentarer til det. Det var det ene.

Det andre spørsmålet mitt er knyttet til Kapittel V Sjøtransport, 303 R 1726 Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1726, som går på krav om dobbelt skrog. Jeg forstår fra næringen, og det står for så vidt i teksten her, at disse kravene vil innebære betydelige kostnader for næringen. Ut fra det som står i saksframlegget, er det ikke helt godt å skjønne hvordan denne forordningen fra EU står i forhold til IMO-regelverket, men jeg skjønner i hvert fall at det pr. nå ikke er samsvar mellom IMO-regelverket og det man legger opp til fra EUs side, og som vi nå forplikter næringen på. Mitt spørsmål er: Har man vurdert å utsette gjennomføringen av denne forordningen inntil IMO-regelverket og EU-regelverket er avstemt?

Gunhild Øyangen (A): Mine spørsmål er delvis av teknisk og delvis av politisk karakter, men de er heller ikke varslet på forhånd. Hvis utenriksministeren kan svare, er det fint. Hvis det ikke er mulig, kan vi komme tilbake til dem ved en senere anledning.

Det første spørsmålet gjelder kosmetikk. Vi har ingen innvendinger mot at vi slutter oss til det som er framlagt, men spørsmålet går litt mer på organiseringen, og hvor regelverket er plassert. I Norge er regelverket plassert under Mattilsynet, men det kan være gode grunner til at det burde ha vært et annet sted. Allergi er et sterkt voksende problem, og regelverket burde kanskje heller ha vært underlagt helsemyndighetene. Så spørsmålet mitt er: Hvordan er regelverket organisert i EU?

Det andre spørsmålet knytter seg til fellesskapets statistikk om inntekt og levekår, der man går inn for å slutte seg til en ny forordning. Det er på side 17 i de papirene vi har fått utdelt. Vi har heller ingen innvendinger til Regjeringens forslag når det gjelder å slutte seg til målvariabelen knyttet til overføring av fattigdom mellom generasjoner.

Fra Arbeiderpartiets side mener vi faktisk at man burde ha gått lenger, fordi vi nå opererer med forskjellige begrepsbruk i Norge og i EU når det gjelder definisjon av fattigdom, slik jeg har forstått det. I Norge

har vi faktisk en strammere definisjon av hva fattigdom er, altså strammere krav til inntekt. Det blir jo egentlig flere og flere områder der vi knytter oss til begreper som EU bruker, men altså ikke på dette området, som går på levekårsmåling. Vi er også kjent med at EU bruker disse begrepene i utstrakt grad for å følge utviklingen av fattigdom innenfor EU. Fra Arbeiderpartiets side har vi bedt om at man vurderer å gå over til samme begrepsbruk. Spørsmålet er om Regjeringen har en slik vurdering på gang. Det ville også ha vært av interesse å vite hva Statistisk sentralbyrå mener om at vi har to definisjoner å forholde oss til når det gjelder fattigdomsbegrepet.

Lederen: Flere har ikke bedt om ordet.

Utenriksminister Jan Petersen: Jeg begynner bakfra. Jeg må bare si med en gang at dette ikke er ting som jeg sitter med til daglig på noen som helst måte.

Spørsmålet er her om vi kan slutte oss til dette eller ikke. Jeg oppfatter det som om spørsmålet mer dreier seg om om EU har lagt de rette beslutninger til grunn. Det kan sikkert diskuteres, men vi har ikke sett at vi av den grunn burde gå imot de regler som her foreslås. Når det gjelder kosmetikk, oppfatter jeg at spørsmålet dreier seg om hvordan dette er organisert i EU-landene. Det må jeg bare innrømme at jeg ikke vet, men det er heller ikke en avgjørende premiss for om man skal si ja eller nei til å innføre de samme reglene i norsk rett. Hvordan dette forholder seg innen EU, tør jeg ikke si i farten. I begge disse tilfellene har vi for så vidt kommet til at det er fornuftig å holde fast på rettslikhet på disse to områdene.

Så gjaldt det spørsmålet om doble skrog. Vi har vel ikke vurdert utsettelse av tidspunktene, så vidt jeg vet. Så svaret på det spørsmålet er nei. Det har vi ikke gjort.

Jeg tar det siste spørsmålet til slutt, fordi jeg der er litt mer usikker på hva det spørres om. Under merknader her står det: ”Forordningen vil ... måtte håndheves av EFTAs overvåkningsorgan hva EFTA/EØS-landene angår”. Jeg er litt usikker på hvor langt utover dette spørsmålet går. Det er jo deres oppgave å forvalte dette. Det får vi regne med gjøres på beste måte. ESA er jo ikke kjent for ikke å utvise aktivitet, for å si det på den måten. Man må jo regne med at dette vil bli gjennomført slik som det skal, etter systemet.

Lederen: Flere har ikke bedt om ordet til dette punktet.

S a k n r. 3
Eventuelt

Lederen: Er det noen som ber om ordet? – Det er det ikke.

Møtet hevet kl. 16.10.